

CSERJÉS KATALIN

80

DOBAI PÉTER KOSSUTH-DÍJAS ÍRÓ ÚRNAK SZÜLETÉSNAPJÁRA,  
NEM MÚLÓ SZERETETTEL, BARÁTSÁGGAL...

„Nem volna hosszú és mély  
a vad magánya ha nem csak magától  
félne  
ha nem csak magának fájna,  
a belső sír minden csapást megőriz.”  
(Dobai Péter: *Hajsza*)<sup>1</sup>

„Minden ponton ugyanazzal az intenzitással létezni!”  
(Dobai Péter: *Egy arc módosulásai*, LXIX.)

Régen találkoztunk Dobai Péterrel, igen régen, tán tíz éve is megvan. Akkoriban viszont, 9-10 évvel ezelőtt, esetleg még hamarabb, egy bizonyos munka-időszakban, éveken keresztül sokat, sokszor találkoztunk, s hallgathattam otthonában Dobai Péter fejtegetéseit, emlékeit Hajnóczy Péterről s minden másról is. Hallgattam Őt, feszült figyelemmel. Az ok, amiért akkoriban merészkedtem Őt megkeresni, Hajnóczy Péter személye s az általam vezetett szegedi Hajnóczy-műhely sok-sok kérdése, dilemmája, szövegértelmező együtt-gondolkodása volt. Hajnóczyt már valamelyest ismerni véltem, hiszen vagy egy évtizede választottam Őt (munkáit, írásműveit) napi olvasmányommá, írásaim fő tárgyává és alanyává – választásomat sosem bántam meg. Dobai Péter pedig mint hajdani barát és fegyvertárs – két különös, különös, erős, lebíráthatatlan, kifürkészhetetlen személyiség – megrendítő közelségébe került gondolkodásomnak.

A Duna-partra nyíló nagy ablak, a folyó fénylő árny-játéka, a hajókürtök szava, néma figyelmem, hosszú délelőttiünk lettek egy időre Hajnóczy-témám bemélyítő hátterei, és – szeretném hinni – egy finom szövésű szellemi barátság kibontakozása. Hajnóczy Péterről jöttem megtudni dolgokat, emberi vonásait, gondolkodói énjét reméltem megismerhetni, s ez bizonyos fókig, sőt azon túl megtörtént; ámde a hangsúly bennem mindinkább a kérde-

<sup>1</sup> Dobai Péter parányi, enigmatikus költeménye több formában (önmagában, illetve hosszabb szöveg részeként) is megjelent már. Ismerjük a szerző termékeny, feledhetetlen újrachasznosításait, variációit, nyomatékosságait. Az öt kicsiny sort most az 1973-as *Kilovaglás egy ősi erődből* című kötet Csoóri Sándornak ajánlott költeményéből emeltem ki. Erős rokonságban érzem e sorokat azzal, amivé a Kipling-féle strófa vált Hajnóczy Péter kezén a hosszú töprengés során belé helyezett saját sortól („Rettegnek csak magadtól kell...”).

zetre, a vendéglátó Dobai Péterre tevődött át. Ilyen sokszínű, a legkülönbözőbb területeken kibontakozó (film, képzőművészet, nyelvek, filozófia, nyelvészet, építészet, (magyar) történelem- és sors-történet, utazások), egyszóval: tág horizontú világtudás, egy szenvedélyes, indulatos, egyszersmind lírai nyelvi fordulatokban gondolkodó és beszélő, nagy formátumú, végtelenül udvarias, de olykor, ha tetszik: félelmetes ember volt, lett beszélgetőtársam e délelőttökön.

Hajnóczy-kutatásaim során a legtöbbet a Vele való konzultációktól kaptam. Kiváló jellemzések; felejtethetlen helyzetek felidézése; célba találó, éles megállapítások, például amikor a mély figyelmű, vesébe látó Hajnóczy-telétről beszélt Dobai Péter, mely az összpontosítás hatására ezüstként válik vagy épp elsötétül, vagy a döbbenetes erejű jós-kép felidézése Hajnóczy utolsó, viharokában tett beúszásáról a viharos Balatonba, egyedül, visszatérni látszólag nem szándékozván...

Igyekeztem s igyekszem Dobai Pétertől minél többet olvasni, de nem kicsiny, s nem könnyű munka ez. Nyelve, írói stílusa egy senkivel és semmivel nem törődő, senkihez sem hasonlító, divatokkal, írás-kísérletekkel nem számoló, intellektuális, a mondatszövés magasiskoláját felmutató formáció, mely – érezhetően – NEM kívánja és hajszolja a közönség kegyeit.

Hatalmas tudásanyagot, világtudást, kegyetlen lét-tapasztalatot mozgó, sötét, ám heroikusan megelégedő világ az, melyről Dobai Péter regényeiben, költeményeiben olvashatunk. Számomra legtöbbet – a versek mellett – a *Vadon és A birodalom ezredese* című regények jelentettek s jelentenek máig. E két nagyregénnyel én akár a magam olvasói jövőjét is lefedve tudom látni...

Megrendítő, a reveláció erejével ható megmerítkezni szövegvilágában, s abban az ön-képben részesülni, melyet mindenek hátterében felmutat nekünk...

Hajnóczy Péter erős rokona, egyfajta vértestvére Dobai Péter az én számomra. S talán én magam is rég-látott, de nem feledett barátomnak tarthatom.

Még sok erős, munkával, írással, gondolkodással, világ-formálással telő esztendőt kívánok, szeretve tisztelt Művész Úr!

Egy „Hajnóczyval” s egy „Dobaival” teszek pontot köszöntő soraim végére...

– a nő a külső gyűrűben állt, kimeredt szemmel, hörögve kapkodott a levegő után, bal kezén, karján széles aranypántok, egész hónaljáig, tömpe, repedezett körmű ujjai voltak, mint a mosónőkné, belemarkolt az aranyba, ha sikerül letépnie, levegőhöz jut, ujjai lecsúsztak a síkos pántokról, hátravetette a fejét, és kimeredt szemmel, felhőrdülve a levegőbe harapott, jobb kezével

ismét lecsapott az aranyra, a férfi feszült, mozdulatlan arccal nézte a belső gyűrűt, csak a feje volt a víz fölött, a belső gyűrűben foszladozó, szürkésfehér anyag lebegett, a gyűrű középpontja körül, lassan, az óramutató járásával ellenkező irányban, hát ez, bólintott a férfi, hát ez az –

(Hajnóczy Péter: *Gyűrűk*)<sup>2</sup>

A Côte D’Azurnek tragikus magyar emléke is van

*„Báró Mednyánszky Cézár hadilelkész, az 1848-49-es Honvéd Hadsereg főpapjának saját kezével lemásolt búcsúsorai... (...)*

*Sírja jeltelen, ösmeretlen a Cote d’Azur földjében. Többé nem bujdosó.”*

A mediterrán partok májusfényekben ragyognak.

A kikötő előtt hatalmas hajók, horgonyon.

A móló magas mellvédje mögött

merész ívben épített testű,

fehér jachtok flottája vár, még

felgöngyölt vitorlákkal, készen a kifutásra:

a tenger tavaszába, Korzikába, Afrikába

vagy át a Gibraltáron, az Atlanti óceánra!

(...)

Mély honvággal a nyíltvizek után,

nehéz tudni, belátni azt,

hogyan a még álmodó hajóraj

hirtelen indulniriad,

*nélkülem* -----

(Dobai Péter: *Antibes, Côte d’Azur. Ankával*)<sup>3</sup>

---

<sup>2</sup> Hajnóczy Péter itt idézett, erős tömörségű, enigmatikus szöveg-darabkája jó ideje minden előadói, tanulmányírói munkám vég-kísérője; felolvasása nélkül nem érzem mondandóm „nyitott lezártágát” – sosem.

<sup>3</sup> Magamat Mednyánszky László oldalági leszármazottjának tarthatom; a hátrahagyott *Napló* hűséges olvasójának, jegyzetelőjének. Erről, a hajdani Honvéd Hadseregről, a Mednyánszkyakról s a család-vesztésről is nem egyszer beszéltünk akkoriban Dobai Péterrel...